

עזרה לפליטים: אמנים מצריים, ברכת הרחמים" — הושבים כחוק

משכן פליטים: מערה ליד עזה — אך ורק

במרחב

מצרים

הרצל ושאיפות מצרים

עתונאי אמריקאי שהגיע השבוע מקהיר תיאר את המצב שם כך: "תאר לעצמך את מצב היהודים לפני 50 שנה. מופיע אדם כמו תיאודור הרצל ומגשים בבת אחת את כל האידיאלים של העם היהודי. לא משך שנים של קונגרסים ומשא ומתן — אלא תוך חודשים אחדים, מאלץ את העולם לקבל את רעיון המדינה היהודית ולהקימה. כך, בערך, מרגישים עתה המצרים. משך עשרות שנים חזרו והודישו מנהיגיהם כי אין טעם למדינה מצרית בלי איחוד עם הסודאן ופינוי הצבא הבריטי. ועתה, ששה חודשים לאחר שליחה אפור עלה לשלטון, מתגשמות כל השאיפות הנכספות."

סיוור שנגמיר בחזונה. בתחילת השבוע באה ההודעה הראשונה: בריטניה חתמה על הסכם עם מצרים בדבר עתיד הסודאן, קיבלה את כל תביעות מצרים בשטח זה. גיבוי הכריז מיד על היום כעל חג לאומי, בחרטום יצאו המוני סודאנים לחזות בביצע צבאי משותף של אנגלים, מצרים וסודאנים. גיבור היום היה הסאג (מיג'ור) סאלח סאלם, האיש שיצא לסיוור בגיוג'לים של סודאן הדרומית וחזר לקהיר עם חתימות ראשי השבטים הסודאניים על הסכם המי צדד עם תביעות מצרים (העולם הזה 795).

ההודעה השניה היתה חשובה עוד יותר, אם כי לא הכילה כל סיבה גלויה לצהלה: השיחות עם האנגלים על פינוי הסואץ עומדות להתחיל תוך ימים ספורים. הודעתו של גיבוי היתה קצרה ושיגרתית: הריסוח שגשג תח בעתונות האנגלית היה הרבה יותר מעניין.

כמעט בלי יוצא מן הכלל, ניבאו עתוני אנגליה כי הפעם יסתיימו השיחות בתוצאה מעשית: משרד החוץ הבריטי, והמטה הדיפלומטי, כבר גמרו אומר לפנות את צבאם ממצרים. דעת המטה הכללי כי אין ערך לבסיסים בארץ שאוכלוסיתה עוינת, ניצחה את שמרנותם של המדינאים.

סודי, לא לפרטים. המרת הסכמת לפנות, דורשים האנגלים, כנראה, הכרזה כי גיבוי על הצטרפות מצרים לברית הגנה מדינית. אולם גיבוי כבר הכריז ברבים כי לא יתחייב לשום דבר כל עוד לא ירכימו את אנגלים לצאת. "פינוי ללא תנאי" היא עתה סיסמה המדיניות המצרית. נסיגה כלשהי עלולה לפגוע קשות בפרסטיז'ה של גיבוי.

הפשרה היתה, כנראה, חתימת חוזה סודי, לא לפרסום, בו יסכים גיבוי להצטרף לברית הגנה. המשא ומתן הרשמי על הצטרפות יבוא רק לאחר חתימת חוזה הפינוי, ולאחר שידולים אנגלים ואמריקאים.

הכלב המאכזב. ישנה קריקטורה אינדיאנית מפורסמת, המראה כלבמירון שהצליח סוף סוף להשיג את ארנבת המכתח שבידו. ארנבת מירוצים (עלידי חשמל) לפני הכלבים כדי לאלץ לרוץ מהר. הכלב נועץ את שיניו בארנבת הקרה וכמעט מת מאכזבה. גיבוי יודע כי אותו מצב עלול להיווצר במצרים כאשר יוגשמו סוף סוף האידיאלים של איחוד עם הסודאן ופינוי הסואץ.

הוא רוצה להתכונן כבר עתה, הכין שורה שלכה של אידיאלים חדשים. לרוב אלה

אחריו דיבר שר החוץ, משה שרת, בער בית מלוטשת, עשירת ביטויים ספרותיים, הכריז: "אנחנו יודעים שבעית שיקום הפליטים טרם מצאה את פתרונה המלא, אך בי כותנתנו לעשות את כל המאמצים כדי לקדם את שיקומם של הפליטים ולהסכם ליסוד יוצר במדינה."

בהמשך זכריו, הבחיר שר החוץ כי הכותב זה היתה אך ורק לשיקום פליטים ערבים היושבים בישראל — כחוק.

על החוף הלבנוני, לא הרחק מגבול ישראל הצפוני, משתרעות שורות ארוכות של אוהלים אפורים. זהו מחנה הפליטים על שם העיר צור הסמוכה. במרכז שורות האוהלים, על אדמת החול של הכיכר החשופה המהוה מרכז המחנה העלוב, גיבוי מישוה מפת תבליט של פלסטין. מעליה התנוסס דגלה הלאומי של אותה ארץ, הקיימת רק בלבנון.

תושבי המחנה, לא הרחק משם, כאחד האוהלים הגדולים, דוחסים קרוב למאה ילדים, מקשיבים קשב רב לדברי המורה. זוהי אחת כיתות בית הספר המלמד את ילדי הפליטים קרוא וכתוב. המורה גם מלמד נושאים שאינם בחוכנית הלימודים הרשמית של סוכנות הסעד של א"י. לאחר כל שיעור הוא מלמד אותם פרק היסטוריה — תולדות עם וארצם שנכבשה על-ידי היהודים.

מדי יום חוזרים הם על הסיורים שהמורה לימד אותם, שירים שאף הם אינם מופיעים בחוכנית הלימודים של א"י:

..... פלסטין מולדתנו, השיבה רצוננו; הג'יהאד היא דרכנו, הדגל מאור עיונו; האמונה היא נשנו, ההקרבה תפקידנו; העמל הוא תחוקתנו, האיחוד לחם תוקנו, החות הוא אהוב נפשנו ופלסטין לעולם שלנו.

שלנו... שלנו... שלנו... מרחק 200 ק"מ דרומה, על חוף איתו ים, ליד עזה, משתרע מחנה הרומה בכל למהנה צור: שורות ארוכות של אוהלים, פליטים מחוסרי עבודה, ילדים המתחנכים על שנאת הכובש היהודי וקדושת הנקמה. לאורך אותה גבול, מורחה, צופנים רבבות נוספים של פליטים. כולם ברחו מפלסטין; כולם שיאפיים לחזור אליה.

זה ארבע שנים הם יושבים במחנותיהם, טבלים ויסוריהם הם קלף חשוב במישחק הדיפלומטי העכור של המרחב. כל זמן שהם ירשבים מסביב לגבולות ישראל יהיו סכנה אמיתית למדינה. זאת יודעות מדינות ערב, לכן לא נעשה כל נסיון, כמעט, להעבירם סנימה, לשקמם, לישבם מחדש. אך גם מצב זה לא יאריך ימים. על שולחן המדיניות הבינלאומית שוב הונחה בעית הדיפלומטי והתוצאה הכריעה אם הפליטים יושבו מחדש (גם בארצות ערב, גם בישראל) או שמא ייהפכו למעין לא-אזכוב ללוחמים נגד ישראל. בענין זה יש לישראל מה לומר. שאלה אחרת היא אם תדע לומר את הדבר הנכון.

גם מוחמד גיבוי לא הרחיק לכת עד כדי שיסיר את הגבול הספרדי בין מצרים ורצועת עזה, החוסם בפני הפליטים נתיב חופשי לירושלים. הוא הסתפק בארגון רכבות רחמים, שהסיעו את מיטב אמני מצרים לכל פינות הארץ, על מנת שיאספו חבילות מזון ובגדים לפליטי פלסטין.

קטרה, הפכו שומריה המוכרים של גדרה. אולם כל יידיותם ליהודים לא עזרה להם. כפרם נכבש, אנשי השבט ברחו לעבר הרי יריחו, יחד עם שאר תושבי הכפר, הפלחים. במקלטם החדש סבלו הג'וראריש יותר מפלגים טים אחרים, שכן ידעו הכל כי היו יידיים טובים של היהודים. **ההשפלה הושלמה.** אחרי משא ומתן ארוך, והצגת תעודות מכל מיני יהודים כי אכן היו הג'וראריש יידיים, הורשו לזכור לישראל, שוכנו ארעית במבדל גד. משם הורשו עברו ליד רמלה. עתה ישבו הנכבדים (כולל

גיבוי ועוזרו סאלח סאלם (מתנשק עם מנהיגים סודאניים) שני נצחונות בשבוע אחד

שיך סולימאן חוויילי, "השייך היהודי") ותגנו את בנייתם לבתים חדשים. העתונאים עקבו אחרי גאופו של אחד מבני השבט, ממושקף וחלקיפנים, שנשא דברו בשם השייך, יוסף מוחמד ג'ורשי. בדי העתונאים היו תופסטים של הגאופ, שחורגם לנוחיות, לעברית, על-ידי משרד התקלאות.

כמעט שהתיאשנו מרחמי אללה עד אשר אללה, יבורך שמו, הכריז הנואם, "נתן לנו את הגאולה על-ידי מדינתנו זו האהובה עלינו מאד... מסיבות בטחוניות נאלצנו לעזוב ולעבור לחברון, והלואי ולא הלכנו..." איש כמעט לא שם לב כי הנואם העדיף לא לומר את המלים שהודפסו בעלון הרשמי: "... כי האדם החופשי יעדיף את המות על ההשפלה. אני מרגיש השפלה כי בהיותנו בחברון ידענו את פירושה המלה הלכה למעשה, השפלה אשר רק פליטים יודעים אותה."

איריאלים סוציאליסטים מתקדמים, העשויים להוציא את מצרים מן הביצה הפיאודלית. לשם כך יהיה זקוק להרבה פרסטיז'ה. האמריקאים מבינים זאת, לכן יסכימו הפעם האנגלים לפנות את צבאם.

מצרים תחם מנהיג בעל פרסטיז'ה, הם מאמינים, טובה להם יותר משרת מחנות מדי בריים, טבועים בים של שנאה. אם גיבוי לא יצליח בתוכניותיו, תהיה הסובלת העיר קרית ישראל. כי אין ספק שיעדיף להטות את זעם הממונים נגד אויב חיצוני מאשר יהודות בכשילון ולאבד את השלטון.

פליטים

"שלנו... שלנו... שלנו..."

האורחים שבאו מתלאביב, ירושלים וגדרה ישבו מסביב, סרוחים או מקובצירגלים על המזרונות שהונחו בחצי-גורן מול שולחן הדינאיות. ברוח התנופפו דגלי המדינה שהורו באו במיוחד מתלאביב. המאורע שנתכנסו לחוג אותו היה: התנחלות פליטי השבט בוד אריש בכפרם החדש, ליד רמלה. שבט זה, שאנשיו מונים עתה קרוב למאת, נוסד בארץ על-ידי שני אחים שברחו מטרופול לפני שבעים שנה. הם הגיעו לי מושבה פתחתקוה, פנו לאברהם שפירא ש העסיקם כשומרים. כאשר נוסדה גדרה בדרום, שלחם שפירא לעסוק גם שם בשמירה. בני הג'וראריש התיישבו בכפר הערבי הסמוך